

Konsolidovani izvještaj

sa TAIEX međunarodne radionice JHA46448 o pitanjima emigracije na Zapadnom Balkanu – zajednički pristup povezivanju migracije i razvoja zemalja porijekla

Sarajevo, 13. i 14. oktobar 2011. godine

Ovaj izvještaj je pripremila Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH a sadrži pregled najbitnijih zapažanja iz prezentacija i diskusija tokom radionice, kao i zajedničke stavove učesnika iz zemalja korisnica TAIEX pomoći.

Svrha izvještaja je da učesnicima i drugim zainteresovanim olakša pristup informacijama i omogući im da na jednom mjestu pronađu sažete ključne informacije koje su se mogle čuti tokom konferencije u okviru predviđenih tema.

Sadržaj

I	Uvod.....	3
II	Plenarni dio konferencije	3
III	Podsticanje ekonomskog i privrednog razvoja zemalja ..... porijekla-novčane doznake, štednja, investiranje dijaspore.....	4
IV	Transfer znanja i vještina dijaspore	6
V	Cirkularna ili privremena radna migracija	7
VI	Zajednički stavovi učesnika iz zemalja korisnica	7
	TAIEX pomoći.....	7
	Dodatak 1 Program radionice	8
	Dodatak 2 Lista učesnika.....	12

I Uvod

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH - Sektor za iseljništvo, u saradnji sa TAIEX-Instrumentom za tehničku pomoć i razmjenu informacija Generalne direkcije Evropske komisije za proširenje, organiziralo je prvu regionalnu konferenciju o pitanjima vezivanja migracije i razvoja pod radnim nazivom „Radionica o pitanjima emigracije na Zapadnom Balkanu - zajednički pristup povezivanju migracije i razvoja zemalja porijekla“, koja je 13. i 14.10.2011. godine održana u zgradi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u Sarajevu.

Konferencija je okupila oko 110 predstavnika institucija koji rade na pitanjima migracija i razvoja, predstavnike nevladinih, međunarodnih i međuvladinih organizacija i nezavisne eksperte iz oblasti migracija i razvoja iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Moldavije, Srbije, Švicarske i zemalja Evropske unije.

Cilj radionice bio je usmjeren na razmjenu iskustava u oblasti migracija, promociju uloge migracija u razvoju zemalja porijekla i mogućnosti regionalne i bilateralne saradnje u oblasti migracija.

Glavne teme konferencije usaglašene su kroz širok proces konsultacija koje su obavljene sa učesnicima konferencije i odnosile su se na vezivanje migracija sa razvojem zemalja porijekla, sa posebnim ostvrtom na:

- Bolju iskorištenost kapaciteta dijaspore u smislu podsticanja ekonomskog i privrednog razvoja zemalja porijekla (novčane doznake, štednja, investiranje);
- Bolju iskorištenost kapaciteta dijaspore kroz transfer znanja i vještina;
- Cirkularnu ili privremenu radnu migraciju / sistemski pristup u zemljama porijekla i prijema / regionalnu saradnju.

II Plenarni dio konferencije

1. Tokom predavljanja EU pristupa migraciji i razvoju naglašeno je da EK još 2002. godine pozvala na trostranu strategiju prema migraciji: izbalansiran pristup koji će adresirati uzroke migracija, partnerstvo o migracijama i pomoć trećim zemljama da osnaže svoje kapacitete u području upravljanja migracijama. Pored legalne i ilegalne migracije, migracija i razvoj predstavlja treći stub EU pristupa upravljanju migracijama.
2. Neki od glavnih elementa EU strategije prema migraciji i razvoju su: uključivanje migracije u najvažnije tokove razvojne politike; ispitivanje načina da se osnaži cirkularna migracija putem analize ponude i potražnje kvalifikacija, razmjene u oblasti obrazovanja, privremenog i virtuelnog povratka, kreiranja radnih mjesta u zemljama porijekla i prenosivost prava vezanih za socijalno osiguranje; rad na transparentnom, sigurnom, brzom i jeftinom transferu doznaka te korištenje novih tehnologija; kreiranje privlačnog okruženja za investiranje u zemljama porijekla; osnaživanje inicijativa koje će omogućiti migrantima i njihovim porodicama pristup savjetima za upravljanje biznisom, mikrokreditne prilike, podrška otvaranju MSP; promoviranje finansijske pismenosti među migrantima i njihovim porodicama; podržavanje napora zemalja porijekla da dopru do svojih dijaspora; podržavanje organizacija dijaspore kako bi se uključile u razvojne aktivnosti u svojim zemljama porijekla.

3. Prezentacije zemalja učesnica u plenarnom dijelu konferencije ukazale su da su zemlje regiona tradicionalno emigracijske zemlje, te da su značajan odliv stanovništva pretrpjele naročito 1990-tih godina. Međutim, emigracija iz regiona se nastavlja a emigranti su sve češće mlade i obrazovane osobe.
4. Institucionalni okvir za emigraciju/dijasporu imaju sve zemlje regije. Zasebnu instituciju ima Srbija (Ministarstvo vera i dijaspore), u Moldaviji je predviđeno osnivanje Agencije za dijasporu, dok je u ostalim zemljama nadležnost za emigraciju/dijasporu u okviru drugih institucija (Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija – Hrvatska; Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice – BiH; Ministarstva rada, socijalne politike i jednakih mogućnosti – Albanija; Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija i Centra za iseljnike – Crna Gora; Agencije za iseljeništvo (Makedonija). Neke zemlje imaju i posebna vladina tijela za dijasporu (Hrvatska), savjet i skupštinu dijaspore (Srbija), kao i određenu strukturu na lokalnom nivou (Centri za dijasporu pri regionalnim privrednim komorama u Srbiji). Generalno, čini se da Srbija ima najrazvijeniji institucionalni okvir za pitanja dijaspore.
5. Zakonski okvir za rad na pitanjima dijaspore i migracije i razvoja takođe imaju sve zemlje u većem ili manjem obimu. Posebne zakone koji se odnose na dijasporu imaju Hrvatska i Srbija.
6. Sve zemlje imaju određene strateške dokumente u kojima se tretiraju pitanja vezana za migraciju i razvoj. Zasebnu strategiju prema dijaspori imaju Crna Gora, Hrvatska i Srbija. U Albaniji su ova pitanja riješena u okviru Strategije upravljanja migracijom, u Makedoniji Rezolucijom o migracijskoj politici, dok su u BiH razvojni resursi dijaspore uključeni u Razvojnu strategiju BiH i neke druge strateške dokumente na nivou države i entiteta. Moldavija ima razvijenu Nacionalnu politiku prema dijaspori sa nekoliko dokumenata. Sve ove strategije većinom predviđaju mobiliziranje potencijala dijaspore za razvoj, smanjenje obima emigracije, ublažavanje posljedica emigracije visokoobrazovanih, ohrabrivanje emigranata da ulažu i otvaraju MSP, povrat pameti, transfer znanja, ustanovljenje saradnje sa naučnom dijasporom i sl. Ipak, ovo su relativno novi dokumenti i još uvijek nema dovoljno saznanja o uspješnosti njihove primjene.
7. U svim zemljama postoji svijest o vezi između migracije i razvoja. Postoje i određene aktivnosti u ovoj oblasti koje sprovode nadležne vladine institucije, što će biti navedeno u nastavku teksta.
8. U svim zemljama postoji i određeni nivo aktivnosti međunarodnih i lokalnih nevladinih organizacija koje se tiču vezivanja migracije i razvoja, npr. povrat pameti i istraživanja o odlivu pameti, doznakama i dr. (WUS Austria, IOM i dr.). Ove aktivnosti se odvijaju uz podršku nadležnih institucija zemalja u kojima se odvijaju.

III Podsticanje ekonomskog i privrednog razvoja zemalja porijekla-novčane doznake, štednja, investiranje dijaspore

1. Postotak emigracije u odnosu na ukupan broj stanovništva u regiji je između 17% (Hrvatska) i 45% (Albanija).
2. Pored ogromnog broja emigranata iz regije (Albanija oko 1.500.000 BiH oko 1.500.000, Crna Gora oko 650.000, Hrvatska oko 3 miliona, Makedonija oko

550.000, Srbija oko 4 miliona), ukazano je i na značajan odliv pameti, negativan uticaj emigracije na demografski razvoj zemalja porijekla, smanjenje broja radno sposobnog stanovništva, negativan uticaj emigracije visokoobrazovanih na kvalitet radne snage i smanjenje ljudskih resursa.

3. Konstatovano je da se iz dijaspora u zemlje regije slivaju velika finansijska sredstva. Tako doznake čine preko 12% BDP u nekim zemljama (BiH, Srbija).
4. Doznake su važan izvor finansijskih resursa za sve zemlje regije i imaju snažane socijalne i ekonomske implikacije na makro nivou kao i na dobrobit članova porodica migranata. Značajan su faktor finansijske stabilnosti zemalja porijekla.
5. Doznake se većinom koriste za svakodnevnu potrošnju, kupovinu nekretnina, a malo za investiranje.
6. Iako u više zemalja regije postoje određene studije o finansijskom prilivu iz dijaspora (Albanija, BiH, Srbija), ne postoji dovoljno istraživanja u ovoj oblasti.
7. Konkretno korištenje finansijskih doprinosa dijaspore ima Srbija: od 2000. godine investicije iz dijaspore u Srbiju dostigle su oko 550 miliona dolara a kapitalom dijaspore osnovano preko 1000 malih i srednjih preduzeća u kojima je zaposleno 22.000 radnika.
8. Pomenuti su neki od projekata o finansijskim doprinosima dijaspora u regiji: privlačenje investitora iz dijaspore i multimedijalni katalog sa konkretnim investicionim projektima za ulaganje u opštine i gradove (Srbija), Međunarodna konferencija o novčanim doznakama srpske dijaspore (Srbija), Fond za dijasporu (Crna Gora),
9. Sve zemlje rade na prikupljanju podataka o svojim dijasporama, o biznismenima, stručnjacima u dijaspori, novčanim doznakama, a neke vode i statistiku o investiranju iz dijaspore.
10. Vezano za finansijske resurse dijaspora, postojeći strateški dokumenti zemalja regije predviđaju: ohrabivanje i podršku emigrantima da investiraju i da otvaraju MSP u domovini (BiH, Crna Gora, Hrvatska, Makedonija), bolju iskorištenost kapaciteta dijaspore u podsticanju privrednog razvoja zemlje porijekla (Srbija), mobilizaciju dijaspore u svrhu razvoja turizma, trgovine, stranih investicija te fokusiranje na doznake kao veliki dio BDP (Albanija), ekonomska saradnja sa dijasporom i privlačenje doznaka (Moldavija).
11. Neke od izloženih ideja za vezivanje migracije i razvoja su: potreba za razvijanjem svijesti o vezi između vlastitog razvoja i emigracije, naročito emigracije kvalifikovanih radnika; razmjena iskustva među zemljama koje imaju sličnu situaciju; razvijanje veza i okvira za saradnju u ovom području sa zemljama prijema velikog broja migranata; privlačenje investicijskog potencijala i resursa dijaspore (informisati o prilikama za investicije, obezbijediti institucionalnu podršku itd).
12. U nekim diskusijama je naglašena potreba da se osmišljenim mjerama potakne investiranje doznaka, istraže interesi migranata za ulaganje, prepreke za ulaganje, te potreba za razvijanjem pravnog okvira koji će olakšati investiranje migranata u zemlji porijekla.
13. Ukazano je na nedostatak istraživanja iz oblasti migracije, posebno iz oblasti migracije i razvoja, što je potrebno kao osnova za bolje kreiranje politika. Neki od učesnika u diskusiji su prijedložili da se mapiraju dijaspore, provedu

istraživanja o najboljim praksama, o doprinosima dijaspore, istraživanja u oblasti filantropije itd. uz potrebu uzimanja u obzir rodne perspektive kako u istraživanjima tako i u kreiranju politika.

14. Pomenut je nedostatak kvalitetnih podataka kao i njihova neuporedivost te potreba za jačanjem saradnje i razmjenom podataka među statističkim agencijama.

IV Transfer znanja i vještina dijaspore

1. Odliv pameti, postotak emigranata sa tercijarnim obrazovanjem u regiji je izrazito visok: preko 29% u Makedoniji, oko 24% u Hrvatskoj i BiH.
2. 1/3 visokokvalifikovanih migranata iz Albanije, Srbije, BiH i Makedonije u zemljama prijema su uposleni na poslovima koji su ispod njihovih kvalifikacija.
3. Vezano za transfer znanja i povrat pameti iz dijaspore, postojeći strateški dokumenti zemalja regije predviđaju podršku korištenju znanja i stručnosti dijaspore, prenos znanja, i, generalno, bolju iskorištenost kapaciteta dijaspore za jačanje naučnog, tehnološkog, kulturnog i sportskog potencijala zemlje.
4. Značajniji projekti o ljudskom kapitalu dijaspora u regiji su: program podrške povratku stručnjaka i povratu pameti (Albanija), Fond *Jedinstvo uz pomoć znanja* za povratak i umrežavanje hrvatskih znanstvenika (Hrvatska), jačanje saradnje akademske dijaspore sa institucijama države (Srbija), Mobilisanje naučne i visokokvalifikovane dijaspore (Moldavija).
5. Čini se da Moldavija, koja je na ovaj skup pozvana zbog svog dobrog iskustva u mobilisanju naučne i visokokvalifikovane dijaspore, ima najrazvijenije projekte vezano za ovu oblast. Važno je napomenuti da je razvoju politika vezanih za migraciju i razvoj u ovoj zemlji doprinijelo i uspostavljeno *Partnerstvo o mobilnosti* između Moldavije i EU.
6. U diskusiji su pomenuti neki od izazova kod stalnog povratka visokokvalifikovanih, poput teškoća oko priznavanja diploma i mogućeg *brain waste* (rad migranata na onim radnim mjestima za koja su prekvalifikovani). Pomenuta je mobilnost visokoobrazovanih kao alternativa odlivu pameti te privremeni povratak koji, sem prenosa znanja, može rezultirati i međusobnom saradnjom između institucija u zemljama porijekla i prijema.
7. Takođe je pomenuta potreba za fokusiranjem na prenos znanja i tehnologija koje su deficitarne u zemljama porijekla.
8. Ukazano je da zemlje regije ne stoje dobro kada su u pitanji aktivnosti na zadržavanju i privlačenju mladih stručnjaka. Od ukupno 142 zemlje, zemlje regije su rangirane na sljedeći način: Crna Gora na 48. mjestu, Slovenija na 58., BiH na 126., Hrvatska na 128., Makedonija na 133., Srbija na 139. mjestu (podaci iz Globalnog izvještaja o konkurentnosti - *Global Competitiveness Report 2011-2012* Svjetskog ekonomskog foruma).
9. Neki od učesnika su naglasili da je za transfer znanja iz dijaspore potrebno: mapiranje potencijala dijaspore, stvaranje poticaja, definisanje modela

saradnje između eksperata i njihovih institucija i obrazovnih institucija u zemljama porijekla, promovisanje uključivanja u predavanja i istraživačke projekte, stvaranje zakonskih pretpostavki za podršku prenosu znanja i saradnji.

10.I u ovom dijelu diskusije ukazano je na potrebu za više istraživanja u ovoj oblasti.

V Cirkularna ili privremena radna migracija

1. Učesnici u ovoj diskusiji su naglasili nedostatak informacija o cirkularnoj migraciji, različito razumijevanje ovog pojma i njegovo poistovjećivanje sa privremenim migracijama.
2. Javne konsultacije u EU o globalnom pristupu migracijama koje su u toku rezultiraće krajem godine novim dokumentima o globalnom pristupu migracijama i o maksimiziranju pozitivnih i minimiziranju negativnih aspekata migracije na razvoj. Zajednička definicija pojma cirkularne migracije koja se takođe očekuje umanjice postojeće dileme i nejasnoće.
3. Ukazano je na važnost saradnje između zemalja porijekla i prijema kroz bilateralnu saradnju (prezentiran je pozitivan primjer Italije koja ima sporazume o radnim migracijama sa jednim brojem zemalja).
4. Takođe je ukazano na važnost potpisivanja bilateralnih sporazuma između zemalja porijekla i prijema o prenosu prava iz oblasti socijalnog i penzionog osiguranja.

VI Zajednički stavovi učesnika iz zemalja korisnica TAIEX pomoći

1. Međunarodna TAIEX radionica o pitanjima emigracije na Zapadnom Balkanu – zajednički pristup povezivanju migracije i razvoja zemalja porijekla, koja je održana u Sarajevu 13. i 14. oktobra 2011. godine, generalno je doprinijela boljem razumijevanju ove teme, i kao takva je bila korisna u razmjeni iskustava i boljem razumijevanju postojećih izazova. Sudionici gledaju pozitivno na dalji razvoj regionalne saradnje u oblasti migracije i razvoja, i podržavaju nastavak i produbljivanje regionalnih susreta koji bi dali smjernice za dalju saradnju.
2. Pitanje migracije i razvoja veoma je važno za sve zemlje Zapadnog Balkana, koje su, za razliku od zemalja EU, velikim dijelom zemlje porijekla, odnosno tranzita migranata. Učesnici pozivaju zemlje prijema u EU da razviju osjetljiviji odnos u pogledu emigracije i utjecaja koji emigracija ima na razvoj zemalja na Zapadnom Balkanu, te da se nadovezujući izazovi rješavaju kroz partnerski odnos.
3. Radi boljeg razumijevanja postojećih emigracijskih trendova i njihove veze sa razvojem, podržava se ulaganje i podsticaj naučno-istraživačkom radu u ovom polju u zemljama Zapadnog Balkana. Ističe se podrška jačanju resursa,

razmjeni znanja i iskustava na regionalnoj razini kao osnovici za razvoj efikasnijih politika u polju migracija i razvoja.

4. U svrhu promocije istraživanja u regionu treba podržati inicijative za prikupljanje kvalitetnijih podataka kako u regionu tako i u zemljama EU koje su konačna odrednica emigranta sa Zapadnog Balkana. Također se podržava **konceptualna i metodološka diskusija radi bolje komunikacije u oblasti nauke i kreiranja politika.**

Dodatak 1 Program radionice

Radionica o pitanjima emigracije na Zapadnom Balkanu – zajednički pristup povezivanju migracije i razvoja zemalja porijekla

JHA 46448

Organizirana u saradnji sa

BOSNA I HERCEGOVINA

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

Mjesto održavanja:

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

Trg BiH br. 1, Sarajevo

13.-14. oktobar 2011. godine

Za više informacija o TAIEX pomoći i za preuzimanje prezentacija sa ovog skupa molimo pogledajte

<http://ec.europa.eu/enlargement/taix>.

Prezentacije i svi materijali su dostupni i na web stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH

na www.mhrr.gov.ba (Iseljenišтво).

Četvrtak, 13. oktobar, 2011

Predsjedava: Anna Krasteva, *Doctor Honoris Causa*
Mjesto: Velika konferencijska sala Parlamentarne skupštine
Bosne i Hercegovine, 1. sprat

8:00 - 9:00	Dolazak i registracija učesnika
9:00 - 9:30	Dobrodošlica i otvaranje: dr. Safet Halilović, ministar za ljudska prava i izbjeglice Maria Farrar- Hockley, šefica Operacija – Pravosuđe i unutrašnji poslovi, Delegacija EU u BiH
9:30 -10:00	Prezentacija: Migracija i razvoj: EU pristup Marzia Cardinali, <i>Program migracija i razvoja – Odjel za javnu tehničku pomoć, Fundación Internacional y para Iberoamérica de Administración y Políticas Públicas, Španija</i>
10:00 - 10:20	Prezentacija zemlje domaćina: Bosna i Hercegovina Ruzmira Tihić-Kadrić, <i>pomoćnica ministra, Sektor za iseljništvo Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine</i>
10:20 – 10:40	Prezentacija zemlje učesnice: Hrvatska Petar Barišić, <i>direktor, Služba za Hrvate u inozemstvu i za kulturu Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske</i>
10:40 – 11:00	Pauza za kafu
11:00 – 11:20	Prezentacija zemlje učesnice: Makedonija Dragan Zeroski, <i>Agencija za iseljništvo, Ministarstvo vanjskih poslova Republike Makedonije</i>
11:20 – 11:40	Prezentacija zemlje učesnice: Crna Gora Radomir Sekulović, <i>savjetnik, Sektor za konzularne poslove i dijasporu Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Republike Crne Gore</i>
11:40 – 12:00	Prezentacija zemlje učesnice: Moldavija Anna Lungu, <i>direktorica, Direkcija za međunarodnu saradnju, europske integracije i dijasporu, Biro za međuetničke odnose Republike Moldavije</i>
12:00 – 12:20	Prezentacija zemlje učesnice: Srbija Darinka Đuran, <i>savjetnik za ekonomska pitanja dijaspore Ministarstvo vjera i dijaspore Republike Srbije</i>
12:20 – 12:40	Prezentacija zemlje učesnice: Albanija Silvana Banushi, <i>direktorica, Direkcija za politike migracije, povratka i reintegracije, Ministarstvo rada, socijalnih pitanja i jednakih mogućnosti Republike Albanije</i>
12:40 – 13:15	Diskusija
13:15 – 14:15	Ručak
14:15 – 14:45	Prezentacija: Kompetencije, mobilnost, razvoj Anna Krasteva, <i>Doctor Honoris Causa, Novi bugarski univerzitet, Direktorica CERMES-a - Centra za izbjeglice, migraciju i etničke studije, Odsjek za političke nauke, Republika Bugarska</i>
14:45 –	Diskusija

15:00	
15:00 – 15:30	Pauza za kafu
15:30 – 16:30	Panel diskusija: <i>Bolja iskorištenost kapaciteta dijaspore u smislu podsticanja ekonomskog i privrednog razvoja zemalja porijekla (novčane doznake, štednja, investiranje)</i> Moderator: Marzia Cardinali <i>Program migracija i razvoja – Odjel za javnu tehničku pomoć, Fundación Internacional y para Iberoamérica de Administración y Políticas Públicas, Španija</i>
16:30 – 17:00	Sažetak i zaključci prvog dana
17:30 – 18:30	<i>Fakultativno: obilazak Sarajeva na poziv Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za učesnike iz inostranstva koji su zainteresovani. Autobus City Bus kreće ispred Holiday Inn-a u 18:30 u četvrtak, 13. oktobra</i>
Petak, 14. oktobar, 2011. godine	
Predsjedava: dr. Roland Kostić Mjesto: Bijela sala Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 2. sprat	
9:00-9:30	Registracija
9:30 - 10:00	Prezentacija: Migracija, EU i integracije: izgradnja unutrašnjih i vanjskih veza namjenjenih razvoju? Dr. Roland Kostić, <i>Univerzitet Uppsala, Švedska</i> <i>Centar Hugo Valentin / Odsjek za istraživanja mira i konflikta</i>
10:00 - 10:15	Diskusija
10:15 - 10:45	Pauza za kafu
10:45 – 11:45	Panel diskusija: <i>Bolja iskorištenost kapaciteta dijaspore kroz transfer znanja i vještina</i> Moderator: Bernard Zeneli <i>UNDP, Projekat "Povrat pameti", Albanija</i>
11:45 – 12:15	Prezentacija: <i>Promoviranje legalnih migracija: iskustvo Italije</i> Gerardo Torlino, <i>Generalna direkcija za politike imigracije i integracije</i> <i>Ministarstvo rada i socijalne politike, Italija</i>
12:15 – 12:30	Diskusija
12:30 – 13:30	Ručak
13:30 – 14:30	Panel diskusija: Cirkularna ili privremena radna migracija - Sistemski pristup u zemljama porijekla i prijema - Regionalna saradnja Moderator: Andreas Fellner, <i>Federalna vlada Austrije</i>
14:30 – 15:00	Pauza za kafu

15:00 – 16:00

Zaključci i preporuke predstavnika zemalja korisnica TAIEX
instrumenta

Ovaj sastanak organizira Instrument za tehničku pomoć u
razmjeni informacija Europske Komisije

CHAR 03/149 , B - 1049 Brussels

Telephone: +32-2-296 73 07 , Fax: +32-2-296 76 94

Web stranica <http://ec.europa.eu/enlargement/taie>

Dodatak 2 Lista učesnika

TAIEX ured Brisel u saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (Sektorom za dijasporu)

*Spisak učesnika TAIEX JHA 46448 skupa o migraciji i razvoju, Sarajevo, 13.i 14.10.2011. godine
Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo*

No.	Last name	First name and other surnames	Position, city and country
1	Apostolova	Biljana	International Association for the Advancement of Innovative Approaches to Global Challenges Vienna – Ljubljana (IAAI), Skopje, Macedonia
2	Alijagić	Armin	<i>Naša perspektiva</i> NGO, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
3	Alijagić	Sulejman	Assistant Minister at Federal Ministry of Displaced Persons and Refugees, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
4	Arnautović	Dr. Kenan	Bosnian and Herzegovinian-American Academy of Science and Arts Steering Board, USA; Sarajevo, BiH
5	Abazović	Dr. Dino	Coordinator of the Centre for Migration at Faculty of Political Sciences, the University of Sarajevo, Sarajevo, BiH
6	Angelova	Dora	Head of Department for Information, Agency for Diaspora of Macedonia, Skopje, Macedonia
7	Bala	Saimir	Director of Consular Services, Ministry of Foreign Affairs of Albania, Tirana
8	Banushi	Silvana Radovani	Director, Directorate for Migration, Return and Reintegration Policies, Ministry of Labour, Social Affairs and Equal Opportunities of Albania, Tirana, Albania
9	Barišić	Petar	Head of Independent Service for Croats Abroad and for Culture, Ministry of Foreign Affairs and European Integration of Croatia, Zagreb, Croatia
10	Barjaba	Dr. Kosta	Dean, School of Political Sciences and Public Administration, the Mediterranean University of Albania, Tirana, Albania
11	Barnes	Sasha	Project Manager, International Organization for Migration (IOM) Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
12	Basta	Dužanka	Assistant Minister, Sector for the Coordination of International Economic Aid, Ministry of Finance and Treasury of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
13	Baysak	Kemal Ahmed	Steering Board Member, the Global Union of BiH Diaspora Organizations and Honorary Consul of BiH in Turkey; Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
14	Bekteši	Elvira	Advisor at Centre for Emigrants, Podgorica, Montenegro
15	Bejić	Jozo	Secretary, Ministry for Development, Entrepreneurship and Crafts, FBiH, Mostar, Bosnia and Herzegovina
16	Bimo	Roland	Director, Institute for Diaspora, Ministry of Foreign Affairs of Albania, Tirana, Albania
17	Branković	Jasmin	Assistant Minister, Sector for Science, Ministry of Education and Science of the Federation of BiH Entity, Mostar, Bosnia and Herzegovina

18	Bukvić	Nedim	National Programme Officer, SIDA BiH; The Embassy of Sweden to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
19	Buturović	Dr. Amila	Bosnian and Herzegovinian-American Academy of Science and Arts Steering Board, Canada; Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
20	Cardinali	Marzia	Migration and Development Programme – Public Technical Assistance Department, Fundacion Internacional y para Iberoamérica de Administración y Políticas Públicas, Spain
21	Cerić	Anes	Technical Secretary, The Global Union of BiH Diaspora Organizations, UK; Sanski Most, Bosnia and Herzegovina
22	Cipusheva	Dr. Christina	Associate Dean, Faculty of Business and Economics, South East European University, Skopje, Macedonia
23	Craig	Alan	European Commission DG Education and Culture (EAC) "People" programme; Marie Curie actions, Brussels, Belgium
24	Čaušević	Lejla	VLS/GIZ, TAIEX Brussels, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
25	Dedić	Azra Šarenkapa	Swiss Embassy Sarajevo, National Programme Officer, Swiss Development Cooperation Office (SDC), Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
26	Despić	Dr. Jelena Predojević	Research Associate at Centre for Demographic Research, Institute of Social Sciences, Belgrade, Serbia
27	Dragašević	Mladen	Head of Building Human Capital and Cross-Cutting Issues Unit, Regional Cooperation Council, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
28	Drljača	Zorica	Head of Department for Legal, HR and General Affairs, BiH Agency for Development of HE and Quality Assurance, Banjaluka, Bosnia and Herzegovina
29	Drobac	Rade	Head of Department for Migration Policy, Diaspora and Social Agreements, Ministry of Foreign Affairs of Serbia, Belgrade, Serbia
30	Đuran	Darinka	Advisor, Sector for Economic Issues, Ministry of Religion and Diaspora, Belgrade, Serbia
31	Eastmond	Dr. Marita	Professor, School of Global Studies, University of Gothenburg, Sweden
32	Efendić	Lejla	Interpreter (GIZ Brussels) Sarajevo, BiH
33	Fellner	Andreas	Austrian Representation to the EC, Federal Chancellery of Austria, Vienna, Austria
34	Filandra	Dr. Šaćir	Dean of the Faculty of Political Sciences, The University of Sarajevo, Sarajevo, BiH
35	Filipović	Rudo	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
36	Finci	Jakob	Ambassador of Bosnia and Herzegovina to Switzerland, Bern; Sarajevo, BiH
37	Ganić	Dr. Ejup	Academy of Arts and Science of Bosnia and Herzegovina (ANUBiH) and Director of Sarajevo School of Science and Technology, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
38	Gedeshi	Dr. Ilir	Director of Centre for Economic and Social Studies (CESS) Tirana, Albania
39	Gerginov	Ivan	Assistant Commissioner, Commissariat for Refugees of Serbia, Belgrade, Serbia
40	Govedarica	Dobriła	Director, Open Society Fund BiH, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
41	Grahovac	Ranko	Assistant Director, BiH Centre for Information and Recognition of Qualifications in Higher Education, Mostar, Bosnia and Herzegovina

42	Grečić	Dr. Vladimir	Research Professor at Institute for Int. Politics & Economics, Belgrade, Serbia
43	Gregurović	Dr. Snježana	Researcher, Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb, Croatia
44	Gruevski	Slave	President of "Dame Gruev" Association of Macedonians in Serbia, Gornji Milanovac, Serbia
45	Grubbs	Aler	Program Office Director, USAID, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
46	Guha	Stephanie	Programme Manager, Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC), Federal Department of Foreign Affairs FDFA, Western Balkans Division, Bern, Switzerland
47	Gvozdenov	Svetlana Raosavljević	Advisor at Sector for Economic Issues, Ministry of Religion and Diaspora of Serbia, Belgrade, Serbia
48	Hadrović	Faris	Assistant Representative, UNFPA Office to BiH, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
49	Hadžović	Amer	Programme Assistant, International Organization for Migration (IOM) BiH Country Representation, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
50	Halilović	Dr. Safet	Minister, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
51	Hamulić	Alma	Programme Manager, Naša perspektiva NGO, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
52	Hasković	Irfan	VLS/GIZ Brussels local support, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
53	Hasković	Kenan	VLS/GIZ Brussels local support, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
54	Hercog	Metka	Expert on Scientific Diaspora, EPFL Cooperation & Development Center – VPAA, Lausanne, Switzerland
55	Hockley	Maria Farrar	Head of Operations, Justice and Home Affairs, EU Delegation to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
56	Hodžić	Jasmin	Project Officer, World University Service (WUS) Austria, Regional Office for South Eastern Europe Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
57	Hozić	Dr. Aida	Bosnian and Herzegovinian-American Academy of Science and Arts Steering Board, USA; Sarajevo, BiH
58	Husanović	Zoran	IT expert, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
59	Ilić	Julijana Marić	ICMPD Country Representative for BiH, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
60	Ilievska	Suzana	Head of Unit for Aliens and Readmission, Sector for Border Issues and Migration, Ministry of Interior of Macedonia, Skopje, Macedonia
61	Isović	Lejla Hrustanović	Project Officer, European Commission Delegation to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
62	Janeska	Dr. Verica	Policy Researcher, Institute of Economics Skopje, Macedonia
63	Judi	Ana	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
65	Kapetinić	Boriša	Swedish Embassy to Bosnia and Herzegovina, Intern at SIDA Country Office for BiH, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
66	Karahasano- vić	Amila	Interpreter (GIZ Brussels) Sarajevo, BiH
67	Köck	Dr. Donatus	Ambassador of Austria to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

68	Komšić	Julijan	Director of IPSOS Agency for Public Opinion Research, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
69	Koprivica	Dr. Nenad	Executive Director, Centre for Democracy and Human Rights (CEDEM) Podgorica, Montenegro
70	Kostić	Ankica	Advisor, FBiH Ministry of Labour and Social Politics, Sarajevo, BiH
71	Kostić	Dr. Roland	Uppsala University, The Hugo Valentin Centre, Department of Peace and Conflict Research, Uppsala, Sweden
72	Kovač	Nina	Project Officer, World University Service (WUS) Austria, Regional Office for South Eastern Europe Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
73	Kovač	Rijad	Head of Unit for Coordination, BiH Directorate for Economic Planning, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
74	Kovačević	Mitar	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
75	Kožul	Janja	Head of Unit for Analysis, Planning, Monitoring and Training, Ministry of Security of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
76	Krasteva	<i>Doctor Honoris Causa</i> Anna	Director of Centre for Refugees, Migration and Ethnic Studies (CERMES), Department of Political Sciences, New Bulgarian University, Sofia, Bulgaria
77	Krzović	Emina	Coordinator, Stockholm City Administration for Voluntary Repatriation and Education of Migrants, Stockholm, Sweden
78	Kušević	Senad	National Coordinator of Bosnia and Herzegovina for Cooperation and Coordination with MARRI Regional Centre, Head of Unit for European Integration, Ministry of Security of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
79	Kuti	Dr. Simona	Researcher, Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb, Croatia
80	Lekić	Ešref	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
81	Lendo	Merima	National register of scientists and researchers of BiH, National and University Library of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
82	Lipovac	Nada	Advisor, Ministry for Refugees and Displaced Persons of Republika Srpska, Banjaluka, BiH
83	Livadić	Izudin	Head of Cabinet, Ministry of Displaced Persons and Refugees of the Federation of Bosnia and Herzegovina Entity of BiH, Sarajevo, BiH
84	Lungu	Anna	Head of Directorate for International Cooperation, EU Integration and Diaspora, Bureau of Interethnic Relations of the Republic of Moldova, Chisinau, Moldova
85	Marinković	Dr. Draško	Professor and Researcher on Migration, The University of Banjaluka, Faculty of Mathematical and Natural Sciences, Banjaluka, RS, BiH
86	Mijović	Vladimir	BiH Agency for Statistics, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
87	Milić	Mitar	Head of Unit, Department for Displaced Persons, Refugees and Housing, The Government of the Brcko District of BiH, Brčko, Bosnia and Herzegovina
88	Milisav	Vedran	Unit for Economic Research, Statistics and Public Opinion,

			the Central Bank of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
89	Mitrović	Milodarka	Advisor, Ministry of Education and Sports of Montenegro, Podgorica, Montenegro
90	Moreno	Giulio	Head of Office, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
91	Mraović	Boriša	Policy Researcher, <i>Academia</i> NGO, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
92	Mršić	Dijana	Head of Department for Regional Cooperation, Ministry for Economic Relations and Regional Cooperation of Republika Srpska, Banjaluka, Bosnia and Herzegovina
93	Mujagić	Dr. Nermina	Researcher/Professor, Faculty of Political Sciences, Sarajevo University, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
94	Mujanović	Erol	Youth Employability Retention Programme (YERP) Programme Manager, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
95	Najdenovska	Iskra Trojačanec	Head of Department for Communication,
96	Odainic	Sergiu	Head of Unit for Legal Analysis, Department of Law and Consular Relations, Ministry of Foreign Affairs and European Integration of Moldova, Chisinau, Moldova
97	Oruč	Dr. Nermin	Researcher on Migration and Development/Lecturer, Sarajevo School of Science and Technology, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
98	Pašić	Dr. Đenita	Bosnian and Herzegovinian-American Academy of Science and Arts Steering Board, USA; Sarajevo, BiH
99	Pašić	Zaim	President of the Global Union of BiH Diaspora Organizations, UK; Sanski Most, Bosnia and Herzegovina
100	Pavlov	Tanja	Programme Director, <i>Group 484</i> NGO, Belgrade, Serbia
101	Perković	Zoran	Assistant Minister, Department for International Legal and Consular Affairs, Ministry of Foreign Affairs of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
102	Pešić	Željko	Assistant Minister, Sector for Legal and General Affairs, Ministry of Foreign Trade and Economic Relations of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
103	Petrović	Jagoda	Head of Department for Development, Information and Analysis, Ministry for Refugees and Displaced Persons of Republika Srpska, Banjaluka, BiH
104	Polzer	Dr. Miroslav	ASO Ljubljana Director and Secretary General of the International Association for the Advancement of Innovative Approaches to Global Challenges Vienna – Ljubljana, Ljubljana, Slovenia
105	Popović	Dragi	IT expert, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
106	Porcescu	Dr. Sergiu	Head of Department for EU Integration and International Cooperation, Academy of Sciences of Moldova, Chisinau, Moldova
107	Pozzi	Alessia	Programme Manager, Unity through Knowledge Fund, Croatia
108	Ravlić	Damir	Sector for Science, Ministry of Science and Education of the Federation of BiH Entity, Mostar, Bosnia and Herzegovina
109	Rocco	Gianluca	Chief of Mission, International Organization for Migration (IOM) BiH Country Representation, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
110	Rosa	Andrian	First Secretary, Multilateral Cooperation Department – UN Division, Ministry of Foreign Affairs and European Integration of Moldova, Chisinau, Moldova
111	Rudež	Mladen	Assistant Minister, FBiH Ministry of Tourism and

			Environment, Sarajevo, BiH
112	Sadiković	Irma	Programme Assistant, International Organization for Migration (IOM) BiH Country Representation, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
113	Sarić	Azra	Lecturer, Sarajevo School of Science and Technology, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
114	Scalet	Mario	Head of Unit, Regional Office for Science and Culture in Europe (UNESCO) Venice, Italy
115	Schaller	Andre	Swiss Ambassador to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
116	Schiel	Georg	Advisor in the Canton Ministry for Labour of Zenica-Doboj Canton, GIZ Germany – CIM Project, Zenica, Bosnia and Herzegovina
117	Schlaeger	Sarah	Project Officer, International Centre for Migration Policy Development (ICMPD) Brussels, Belgium
118	Sekulović	Radomir	Advisor, Department for Consular Affairs and for Diaspora, Ministry of Foreign Affairs and European Integration of Montenegro, Podgorica, Montenegro
119	Sikima	Željko	Project Assistant, UNFPA Office to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
120	Smajić	Zlata	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
121	Sofranac	Predrag	Political Advisor, Political Department, Office of the High Representative (OHR) to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
122	Spahić	Aida	Researcher, <i>Linguist</i> NGO, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
123	Stanić	Isma	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
124	Stevanović	Dragan	Head of Service for Migration, Aliens, Visas and Diaspora, Police Directorate of Montenegro, Border Police Sector, Podgorica, Montenegro
125	Šehović	Hasan	Steering Board Member of the Global Union of BiH Diaspora Organizations, Turkey; Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
126	Šešelj	Borislav	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
127	Šram	Dr. Zlatko	Director, Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb, Croatia
128	Tavra	Ivan	Strategy and Integration Policies Division, Directorate for European Integration of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
129	Tejada	Dr. Gabriela	Cooperation & Development Center, UNESCO Chair in Technologies for Development, EPFL - VPAA - Station 10, Lausanne, Switzerland
130	Telalović	Aiša	Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH (host institution)
131	Terko	Armin	Sector for Labour and Employment, Ministry of Civil Affairs of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
132	Terzić	Dr. Azra	Bosnian and Herzegovinian-American Academy of Science and Arts Steering Board, USA; Sarajevo, BiH
133	Terzimehić	Sead	Head of Unit for Development, Foreign Investment Promotion Agency of Bosnia and Herzegovina (FIPA) Sarajevo, BiH
134	Tihić	Ruzmira Kadrić	Assistant Minister – Head of Department for Diaspora, BiH Ministry of Human Rights and Refugees, Sarajevo, BiH

			(host institution)
135	Tinjić	Goran	Senior Officer, Operations Department, The World Bank Mission to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
136	Tomić	Dr. Caroline Hornstein	Research Associate, Institute for Social Sciences 'Ivo Pilar' Zagreb, Croatia
137	Torlino	Gerardo	Directorate General of Immigration and Integration Policies, Ministry of Labour and Social Policies, Italy
138	Tošić	Momir	Director, Sector for Macroeconomic System, Foreign Trade Chamber of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
139	Turković	Sanela	Unit for EU Integration and International Cooperation, Ministry of Civil Affairs of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
140	Varzari	Dr. Vitalie	Senior Specialist, Department for EU Integration and International Cooperation, Academy of Sciences of Moldova, Chisinau, Moldova
141	Vogiazides	Louisa	Stockholm University Human Geography MA student, Stockholm Sweden
142	Vujošević	Marija	Independent Advisor at Ministry of Labour and Social Policy of Serbia, Belgrade, Serbia
143	Vukašino-vić	Marko	Advisor for International Programmes, Department for International Cooperation and EU, Ministry of Education and Sports, Podgorica, Montenegro
144	Vukelić	Gordan	Assistant Minister for Technologies, Ministry of Science and Technology of the Republika Srpska Entity of Bosnia and Herzegovina, Banjaluka, Bosnia and Herzegovina
145	Vuković	Anesa Terza	Project Manager, Development Cooperation – Education, Czech Embassy Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
146	Zanola	Lea	Intern, Swiss Development Cooperation Office (SDC), Swiss Embassy to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
147	Zecchinato	Marco	Project Coordinator, La Cooperazione Italiana Office in BiH, Italian Embassy to Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, BiH
148	Zeneli	Bernard	UNDP Albania, <i>Brain Gain</i> Programme Tirana, Albania
149	Zeroski	Dragan	Sector for National Priorities, Cabinet of the Minister of Foreign Affairs of Macedonia, Ministry of Foreign Affairs of Macedonia, Skopje
150	Zmejkoski	Riste	Policy Researcher, Centre for Research and Policy Making, Skopje, Macedonia
151	Zuko	Samir	Expert Advisor, BiH Agency for Labour and Employment, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
152	Weiss	Gorazd	Programme Manager, <i>Austrian Science and Research Liaison Office Ljubljana (ASO)</i> , Ljubljana, Slovenia